

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ - АГРАРНИКІВ НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ

Стаття присвячена аспектам формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів засобами навчальних занять факультативу "Майстерність педагогічного спілкування". Висвітлено методичні аспекти оволодіння майбутніми викладачами комунікативними здатностями з використанням проблемних, імітаційно-ігрових, тренінгових форм навчання.

Ключові слова: комунікативна компетентність, факультатив, магістр, викладач, вищий аграрний навчальний заклад, технологія.

Статья посвящена аспектам формирования коммуникативной компетентности будущих преподавателей высших аграрных учебных заведений средствами учебных занятий факультатива "Мастерство педагогического общения". Отражены методические аспекты овладения будущими преподавателями коммуникативными способностями с использованием проблемных, имитационно-игровых, тренинговых форм обучения.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, факультатив, магистр, преподаватель, высшее аграрное учебное заведение, технология.

Постановка проблеми. Професійно-педагогічна діяльність викладача відноситься до таких видів діяльності, успіх яких визначається змістом та характером взаємодії в навчально-виховному процесі. Здатність людини ефективно взаємодіяти (спілкуватися) психологи називають комунікативною (міжособистісною) компетентністю. Відмітимо, що комунікативна компетентність є вагомою складовою професійної компетентності, і в кожному виді діяльності має свою специфіку. З огляду на це, зростає значущість реалізації ідей компетентнісного підходу щодо формування у майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів саме комунікативних здатностей, умінь і навичок педагогічного спілкування.

Натомість у вищій школі ідеї новітньої компетентнісної концепції нині вступають у певні протиріччя з усталеною педагогічною практикою. Зокрема, наявною є суперечність між сучасними вимогами до випускників магістерської програми "Педагогіка вищої школи" і їх підготовленістю до здійснення професійно-педагогічної взаємодії. Аналіз педагогічної практики свідчить про певну обмеженість можливостей вказаної магістерської програми у формуванні комунікативних здатностей студентів, їх умінь і навичок успішно здійснювати комунікативну діяльність. Видається вкрай актуальною проблема застосування у підготовці магістрів нових, міждисциплінарних, практикоспрямованих форм, що забезпечують ефективну реалізацію ідей компетентнісної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий аналіз аспектів компетентнісного підходу до підготовки педагогів виявив суттєві теоретичні, методологічні, методичні напрацювання в розробці означеного напрямку. Зокрема, методологія компетентнісної освіти висвітлена у працях В. Андрущенка, Н. Бібік, С. Гончаренка, Є. Зеєра, І. Зимньої, В. Кременя, В. Лугового, А. Маркової, Н. Ничкало, С. Ніколаєнка, А. Хуторського та ін.; теоретичні і методичні аспекти формування професійної компетентності викладача вищої школи розглядали С. Артюх, А. Ашерів, Н. Брюханова, О. Гура, Т. Добудько, О. Коваленко, М. Лазарєв, В. Манько, Н.Побірченко, В. Свистун, Л. Тархан, Л. Шовкун; аспекти формування комунікативної компетентності висвітлювали Д. Годлевська, Г. Данченко, С. Климчук, С. Козак, В. Кручек, С. Макаренко, О. Павленко, В. Теслюк та ін.

Водночас малодослідженими залишаються важливі аспекти теорії і методики розвитку комунікативної компетентності майбутніх викладачів, зокрема, для аграрних вишів. Обмеженим є досліджень, присвячених технологічним аспектам формування комунікативних здатностей студентів, методичним особливостям формування готовності майбутніх магістрів продуктивно, творчо здійснювати педагогічну взаємодію. Крім того, існує потреба в рекомендаціях щодо застосування для цього додаткових форм організування навчання.

Постановка завдання. Мета дослідження – висвітлити змістово-технологічні аспекти формування

комунікативної компетентності майбутніх магістрів спеціальності “Педагогіка вищої школи” засобами факультативу ”Майстерність педагогічного спілкування“.

Виклад основного матеріалу.

Цілеспрямоване застосування комплексу узвичаєних, проблемних і інтерактивних методів і форм навчання забезпечує активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, суттєво розвиває потреби і мотиви оволодіння магістрантами професійно-педагогічною діяльністю. Природно, у цьому комплексі способів навчання мають домінувати продуктивні, активні методи, які забезпечують розвиток вищих рівнів навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Разом з тим, наші експериментальні дослідження в умовах Національного університету біоресурсів і природокористування України переконують, що для ефективної професійно-педагогічної підготовки магістрів, у тому числі і комунікативної, варто розширити потенційні можливості магістерської програми упровадження додаткових форм організування навчання – спецкурсів, спецсеминарів, факультативів. Такою додатковою формою комунікативної підготовки магістрів у нашому дослідженні було обрано факультатив (від лат. *facultas* – можливість, здатність – навчальний предмет чи курс, який студенти вивчають за бажанням з метою поглиблення й розширення наукових і прикладних знань [5]). Вибір цієї форми навчання обумовлений двома чинниками: по-перше, учасниками факультативу можуть бути студенти різних курсів, академічних груп, вони об’єднуються за інтересами, а не за складом академічної групи; по-друге, ”... здійснення основних функцій факультативних курсів можливе лише за врахування певних принципів“ [5, с. 198-199].

Після детального вивчення змісту навчальних дисциплін комунікативної підготовки студентів, можливостей змісту інших дисциплін навчального плану у формування комунікативних знань, умінь та навичок магістрантів, було розроблено авторську навчальну програму факультативу ”Майстерність педагогічного спілкування“. Пропонована програма цієї форми організування комунікативної підготовки

студентів включає інформаційно-цільовий компонент (актуальність комунікативної підготовки магістрів; перелік складових професійно-педагогічної компетентності викладача – якими основними знаннями в галузі педагогічної теорії і практики, умінь та професійно-значущими якостями має володіти сучасний викладач; мета факультативу; які форми організування навчання, технології пропонуються учасникам; орієнтовний час теоретичного і практичного блоку); організаційно-змістовий – навчально-тематичний план з коротким змістом навчальних занять; інструментально-методичний - орієнтовна тематика випускних (залікових) робіт; вимоги до знань та умінь магістрантів після опанування програми факультативу; перелік обладнання для організації навчальних занять та список рекомендованої літератури.

Провідною методичною ідеєю проведення факультативних занять було положення про те, що основним ”інструментом“, домінантним засобом педагогічної діяльності викладача є слово, а оволодіти комунікативною діяльністю, розвинути власні комунікативні умінь і навички можна лише цілеспрямованим і систематичним вправлінням.

Таким чином, основна мета факультативу – поглиблення і розширення наукових і прикладних знань з основ красномовства, ораторського мистецтва, психології спілкування, оволодіння студентами мовленнєвою майстерністю та культурою мови, досвідом ефективного здійснення педагогічної взаємодії.

Програма факультативу ”Майстерність педагогічного спілкування“ розрахована на 48 годин. З них 16 годин лекційних (теоретичних) занять, 16 годин практичних занять, 16 годин самостійної роботи (табл. 1). Варто відмітити, що провідною педагогічною нормою організації факультативу був принцип демократизму. А тому наведене розподілення занять було дещо умовним: все залежало від конкретних умов проведення заняття, змісту навчального матеріалу, бажань і інтересів студентів. Спрямованість педагогічної взаємодії під час занять на свободу і незалежність особистості, з якою рахуються і яку поважають, мала на меті створення атмосфери співтворчості, вільного висловлювання думок, довірливих ставлень.

Навчально-тематичний план факультативу "Майстерність педагогічного спілкування"

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Теорія	Практика	Самостійна робота	Разом
1	Вступне заняття. Педагогічне спілкування	1	1	2	4
2	Умови ефективного педагогічного спілкування	2	2	2	6
3	Красномовство	2	2	2	6
4	Підготовка до виступу	2	2	2	6
5	Взаємодія лектора і аудиторії	2	2	2	6
6	Стратегія і тактика оратора	2	2	2	6
7	Мовленнєва майстерність та культура мовлення	2	2	2	6
8	Техніка мовлення	2	2	2	6
10	Підсумкове заняття факультативу	1	1	-	2
ВСЬОГО		16	16	16	48

Природно, зміст роботи факультативу забезпечував тісний зв'язок з дисциплінами магістерської програми, що впливали на комунікативну підготовку магістрів. Проте відомі для студентів елементи навчальної інформації пов'язувалися з новими елементами знань, переважно, проблемного чи методологічного характеру.

Навчально-тематичний план факультативу включає 8 тем, які структурно можна об'єднати у три змістові блоки. Перший блок (теми "Педагогічне спілкування" і "Умови ефективного педагогічного спілкування") має на меті зреалізувати теоретико-методологічний концепт, озброїти учасників факультативу ґрунтовними знаннями в галузі теорії спілкування (понятійний апарат, структура й види педагогічного спілкування, його функції, умови здійснення тощо). Матеріал другого блоку має практично-прикладний характер, передбачає цілеспрямоване оволодіння студентами уміннями комунікативної діяльності. З мовленням, мовою, майстерністю володіння словом пов'язані теми третього блоку програми факультативних занять.

Факультативні заняття здійснювалися на основі таких усталених, класичних принципів навчання, як: наочності; міцності засвоєння знань, умінь і навичок; свідомості і активності; доступності; науковості; системності і послідовності; зв'язку навчання з життям тощо. Крім принципів демократизму та розширення сфери спілкування, про які вказувалося вище, до специфічних принципів факультативного навчання було віднесено такі основні положення: цілеспрямоване залучення

студентів до самоосвітньої діяльності; педагогічна інтеграція; принцип розширення сфери спілкування; принципи інтерактивного навчання – педагогічної взаємодії (спільної діяльності викладача і студента); кооперації й співробітництва; активно-рольової (ігрової) і тренінгової організації навчання. Коротко зупинимося на їх сутнісних характеристиках.

Насамперед вкажемо, що залучення студентів до самостійного оволодіння знаннями, до самовдосконалення, зокрема і своїх комунікативних здатностей, має бути основним правилом підготовки викладача, нормою, що має забезпечити "навчання впродовж життя". У перебігу факультативних занять цей принцип мав на меті не тільки зробити самовдосконалення магістрантів свідомим і професійно спрямованим, а й прищепити їм навички грамотного керування самоосвітою своїх вихованців у майбутньому.

Принцип *педагогічної інтеграції* тісно пов'язаний з концепцією компетентнісної освіти. Учені переконують [1], що інтегроване навчання має важливе значення як для формування професійної компетентності фахівця, зокрема педагога, так і для його майбутньої професійної діяльності. Процесом інтеграції (від лат. *integratio* – з'єднання, відновлення) є об'єднання в єдине ціле раніше розрізнених частин і елементів системи на основі їх взаємозалежності і взаємодоповнення.

Якщо проаналізувати зміст наведеного у табл. 2. заняття, можна пересвідчитися, що в його перебігу застосовуються знання з педагогіки, загальної психології, риторики, основ педагогічної майстерності, психології спілкування тощо.

Фрагмент програми факультативу "Майстерність педагогічного спілкування" (1 заняття)

№ заняття, час	Тема	Зміст заняття
1 (2 години: 1 година лекція, 1 година практичне заняття)	Вступне заняття. Педагогічне спілкування	Мета, завдання, навчально-тематичний план факультативу. Вступний інструктаж. Лекція: сутність педагогічного спілкування, його функції, етапи, рівні (конвенційний, примітивний, маніпулятивний, стандартизований, ігровий, духовний), види (вербальне, мануальне, матеріальне, технічне, біоенергетичне). Методи дослідження спілкування. Стили спілкування і особливості їх прояву (діалогічний, альтруїстичний, конформістський, пасивний, маніпулятивний, авторитарно-монологічний, конфліктний). Практичне заняття: мінітренінг "Знайомство". <u>Інструктаж щодо складання учасниками факультативу власної програми самовдосконалення.</u> Розподілення учасників заняття на підгрупи, пари для організації подальшого навчання у малих групах. Видача завдань підгрупам до імітаційно-ігрового заняття, завдань для навчального проектування. Зустріч з відомим вченим в галузі педагогічної науки.

Отже, головною методичною особливістю опанування студентами факультативного курсу було застосування інтегрованих факультативних занять. Експериментальна робота показала, що найдоцільнішим є об'єднання блоків навчальної інформації з різних дисциплін навколо однієї головної комунікативної проблеми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів студента, що дає змогу глибше, ґрунтовніше пізнати навчальний об'єкт, досягти цілісності педагогічних знань.

Як було вказано вище, провідною ідеєю факультативних занять було положення про те, що оволодіння комунікативною діяльністю, розвиток власних комунікативних умінь і навичок прямо залежить від інтенсивності актів спілкування, систематичного і цілеспрямованого вправління. Саме в умовах факультативу нові, незвичні види діяльності розширюють можливості спілкування магістрантів, встановлюють нові статусні характеристики студентів, дозволяють скоригувати самооцінку кожного учасника. Крім того, принцип *розширення сфери спілкування* передбачає збільшення кола комунікацій завдяки прилученню до проведення факультативу випускників магістратури, учених, аспірантів, студентів-іноземців тощо. Практично кожне заняття факультативу завершувалося такою зустріччю, що, як показала практика, сприяло збагаченню емоційно-ціннісної сфери учасників, розширенню їх кругозору, обміну цікавою інформацією.

Принцип *інтенсивного стимулювання вияву особистісного фактору* викладача та студентів тісно пов'язаний з попереднім: атмосфера довіри, природності дозволяє учасникам виявляти свою вдачу, здібності, уміння, манери і звички, прагнення і інтереси, спостережливість, гумор, майстерність оратора, красномовство. Повною мірою цей принцип стосується і викладача: саме від умілого його керівництва залежить самотність педагогічного процесу, вибір продуктивних методів і форм навчання, і, в цілому, створення середовища співтворчості, вільного висловлювання думок і припущень.

Принципи *інтерактивного навчання* (педагогічної взаємодії (спільної діяльності викладача і студента); кооперації й співробітництва; активно-рольової (ігрової) і тренінгової організації навчання) докладно схарактеризовані у навчально-методичному посібнику С. Сисоєвої [4], а тому лише зазначимо: результати наших експериментальних досліджень переконують, що для досягнення запланованих завдань факультативу необхідно, щоб означені принципи враховувалися цілісно і системно, а їх дотримання стало нормою як для викладачів, задіяних до додаткового навчання, так і магістрантів. Крім того, вони вимагають дещо інших форм, методів, технологій організації факультативного навчання, чим узвичаєне оволодіння магістерською програмою. Зупинимо свою увагу на особливостях зазначеної методики.

Наприклад, четверте заняття факультативу було присвячено темі "Підготовка до виступу". Заняття розпочинається з організаційного моменту (5-7 хв.), який проводить заздалегідь попереджений магістрант. Завдання "викладача" – налаштувати аудиторію слухачів на продуктивну педагогічну взаємодію. Все відбувається як в реальному процесі: взаємне вітання, перевірка відвідування, організація уваги, забезпечення нормальної зовнішньої обстановки та психологічного настрою учасників факультативу. Реальність ситуації підкріплюється ще й тим, що викладач (також заздалегідь) організовує в аудиторії "педагогічні колізії". Наприклад, магістрант, що виконує роль лектора, заходить в аудиторію, а в цей момент хтось зі студентів неспішно виходить; "викладач" вітається зі студентами, проте ті, що сидять за першими столами, не вітаються; "викладач" розпочинає перевірку, і раптом в аудиторію заходить студент, що запізнився, і спокійно сідає за перший стіл; "викладач" оголошує тему, мету лекційного заняття, а в цей час декілька осіб розпочинають голосно перемовлятися...

Завдання студента, що виконує роль викладача – засобами спілкування розв'язати педагогічну ситуацію, а завдання учасників заняття – різнобічно обговорити його дії, дати рекомендації, поради тощо.

Лекції, що застосовуються при проведенні факультативних занять, ґрунтуються на пояснювально-ілюстративних, репродуктивних та проблемних (проблемний виклад, частково-пошуковий) методах. До методичних особливостей таких теоретичних занять відносимо:

1. Обов'язкова попередня підготовка магістрантів до лекції з оформленням відповідних записів (аспект випереджувального навчання).

2. Залучення учасників заняття до висвітлення певного питання лекції з детальним обговоренням складних моментів, організацією дискусії (комунікативний аспект).

3. Розкриття у змісті лекції суперечливих тенденцій, постановка перед аудиторією проблемних запитань, участь слухачів у вирішенні проблем (очевидна активність, співпереживання, елементи

дискусії) [3], оформлення кінцевих висновків на основі доказового аналізу різних думок (розвивальний аспект).

4. Формування умінь і здатностей магістрантів застосування отриманих теоретичних знань безпосередньо на практичному занятті, зразу ж після лекції (компетентнісний аспект).

На завершення висвітлення методики проведення лекційного заняття слід звернути увагу ще на одній особливості цієї форми навчання – підкріплення теоретичних положень конкретними прикладами ораторської (лекційної) майстерності. Для прикладу, наведемо лекційні фрагменти, що, за нашими спостереженнями, суттєво активізували аудиторію:

1. *"Найблискучішим ритором Стародавньої Греції, владарем дум був всевітньо відомий Демосфен (384—322 до н. е.), промови якого, насичені фактичним матеріалом, відзначалися динамічністю, переконливою аргументацією й чіткістю. Для Демосфена була характерна артистична манера триматися на трибуні, що також сприяло його успіхові як оратора. Сучасники так характеризували Демосфена: "Нашого ритора з його умінням все запалювати і троїти своєю енергією можна порівняти з вихорем або блискавицею".*

2. *"Теоретиком ораторського мистецтва і великим ритором античного світу був Марк Тулій Цицерон (106—42 до н. е.). Ідеалом оратора він вважав людину високої культури, яка знає літературу, історію, юриспруденцію, філософію; добре володіє і простим, і високим стилем, розуміє вплив ритму на слух аудиторії, уміє примусити її сміятися й плакати, може володарювати над її душею".*

На практичних заняттях студенти оволодівали комунікативними умінями у процесі самої комунікативної діяльності, що передбачала залучення учасників факультативу у різноманітні ситуації, які моделюють реальну дійсність [2]. Наприклад, мінітренінг "Знайомство" (перше заняття факультативу) мав забезпечити адаптацію магістрантів до нового для них творчого освітнього середовища. Після організації простору (розташування учасників по колу) ведучий виголошує вступне слово (правила взаємодії). Потім учасникам пропонується підготувати свою "особисту справу", яка їм

незабаром знадобиться для представлення своєї персони групі (дати відповідь на запитання "Хто я?"; "Яким я себе бачу в майбутньому?"; розробити власний герб і девіз). Цей етап мінітренінгу передбачає надання можливості учасникам зосередитися на своїй особі, звикнути до нового середовища, проявити свої творчі здібності.

На етапі знайомства учасники факультативу, користуючись "особистою справою", по черзі знайомлять колег зі своїм власним гербом, життєвим девізом, розповідають про себе (все, що вважають за потрібне), діляться враженнями про свій стан, настрої, висловлюють думки про те, що вони чекають від участі у роботі факультативу.

На завершення мінітренінгу кожному учаснику надається підсумкове слово. Учасники діляться з групою своїм станом, настроєм, роздумами про заняття, перспективи факультативного навчання тощо.

Уміння взаємодіяти, дискутувати, переконувати, реалізовувати різні стратегії спілкування у перебігу факультативних занять формувалися з домінуванням вправління. Причому, особливістю розроблених вправ було програвання ролей, імітування реальних педагогічних ситуацій. Для прикладу, наведемо сюжети двох вправ, що застосовувалися в перебігу факультативного навчання.

Вправа "Етика діалогу". Вправління здійснюється попарно. Один із студентів виконує роль викладача, інший – студента, котрий вчасно не виконав індивідуальне завдання, оскільки в позанавчальний час працює менеджером комерційного підприємства. По-черзі кожен з учасників взаємодії має переконати іншу сторону у своїй правоті, демонструючи норми етичного спілкування.

Вправа "Розмова з керівником магістерської роботи". Два студенти програватимуть ситуацію розмови магістранта і керівника магістерської роботи щодо зміни її тематики за півроку до завершення навчання в магістратурі. Після виконання вправи (3-5 хвилин) група аналізує реальність поведінки кожної з сторін в даній ситуації, впевненість у своїй правоті, переконливість мови, вплив сумнівів тощо.

Поряд з вправами, доцільним у факультативному навчанні є застосування

ігрових методик. Для прикладу, наведемо сюжет однієї з дидактичних ігор, що застосовувалися в перебігу факультативних занять.

Гра "Філолог". У грі беруть участь декілька команд. Студенти отримують завдання: представити всю парадигму відмінювань лексем "студентка" і "читати". Після першого етапу (5 хвилин) список відмінювань кожної лексичної одиниці зачитує той капітан, команда якого запропонувала найменшу кількість варіантів. Інші команди уважно слухають, отримують додаткові бали за помічені помилки. На другому етапі виголошений список варіантів по черзі доповнюється іншими командами, причому, нова словоформа зараховується додатковим балом. Команда-переможець отримує книги з серії "Культура української мови".

Матеріал для журі: варіанти відмінювань лексеми "студентка": студентка, студентки, студентці, студентку, студенткою, студентці, студентко, студентки, студенток, студенткам, студенток, студентками, студентках. Варіанти відмінювань лексеми "читати": читати, читаю, читаєш, читає, читаємо, читаєте, читають, читав, читала, читало, читали, читатиму, читатимеш, читатиме, читатимемо, читатимете, читатимуть.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ефективність комунікативної підготовки магістрів спеціальності "Педагогіка вищої школи" суттєво підвищується при організуванні продуктивної діяльності факультативу "Майстерність педагогічного спілкування". До педагогічних умов, які забезпечують продуктивність формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів-аграрників на заняттях факультативу відносимо: узгодження змісту факультативних занять зі змістом робочих програм дисциплін комунікативної підготовки студентів; реалізація методології, що враховує положення компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, комунікативного підходів до виконання програми факультативу студентами; орієнтування на практичне оволодіння магістрантами комунікативною діяльністю; застосування положень випереджувального навчання; поєднання самостійного

Питання педагогіки

виконання навчальних завдань учасниками факультативу з груповою, парною формами пошукової роботи. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з

розробленням педагогічної технології формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищих аграрних навчальних закладів.

Література

1. Козловська І. М. Теоретичні та методичні основи інтеграції знань учнів професійно-технічної школи : монографія / І. М. Козловська ; за ред. С. У. Гончаренка. — Львів : Світ, 1999. — 302 с.
2. Коротун О.О. Формування комунікативної компетентності майбутніх студентів-іноземців у допрофесійній підготовці: Дис. канд. ... пед. наук: 13.00.04. / О.О. Коротун. — К. : НУБіП України, 2012. — 258 с.
3. Манько В. М. Ступенева підготовка інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва / В. М. Манько, В. В. Іщенко. — К. : Наук.-метод. центр аграр. освіти, 2005. — 506 с.
4. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. — К.: ВД «ЕКМО», 2011. — 320 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М. Фіцула. — К. : Академвидав, 2006. — 352 с.

Petrukh R., graduate student of department

FEATURES OF FORMING OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS-SQUIREARCHIES ARE ON OPTIONAL EMPLOYMENTS

The article is sanctified to the aspects of forming of communicative competence of future teachers of higher agrarian educational establishments by facilities of lessons of optional class "Mastery of pedagogical communication". An educational-thematic plan over of optional employments is brought, характеризувано principles of capture by students maintenance of optional studies (meaningful involvement of students in self-education; pedagogical integration; principle of expansion of sphere of communication; principles of interactive studies). The methodical aspects of capture are reflected by future teachers by communicative capabilities with the use of problem, imitation-playing, training forms of studies. Certainly, that the purposeful forming of communicative competence of future teachers-squirearchies must come true taking into account such terms: concordance of maintenance of optional employments after maintenance of executable codes of disciplines of communicative preparation of students; realization of methodology that takes into account position of personality-oriented, communicative going near implementation of the program of optional class by students; orientation on a practical capture by students communicative activity; application of positions of passing ahead studies; combination of independent implementation of educational tasks by the participants of optional class from group, pair forms searching work. The necessity of development of the detailed technology of forming of professionally-pedagogical competence is established for the future master's degrees of speciality "Pedagogics of higher school".

Keywords: communicative competence, optional class, master's degree, teacher, higher agrarian educational establishment, technology.